

7. Карпицкий Николай Онтология виртуальной реальности. Введение // [Электронный ресурс] / Н.Карпинский / Режим доступа к ресурсу // Томск – Сибирь. Библиотека философских работ томских авторов, 1999 // <http://tvfi.narod.ru/virtual.htm>

8. Носов Н.А. Фома Аквинский и категория виртуальности / Н. А. Носов // Виртуальная реальность: философские и психологические аспекты. № 3 (24) М., 1997. – С. 83 – 84.

9. Утюж І.Г. Парадигмальні засади освітнього простору : монографія / І.Г. Утюж. – Запоріжжя: “Просвіта”, 2012. – 352 с

10. Шмидт Э. Новый цифровой мир. Как технологи меняют жизнь людей, модели бизнеса и понятие государств / Эрик Шмидт, Джаред Коэн; пер. с англ. Сергея Филина. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 368 с.

References

1. Voljifghan Veljsh. Nash postmodernyj modern / Voljifghan Veljsh; per. Z. nim. A.L.Boghachova, M.D.Kultajevoji, L.A.Sytichenko. – K.: Aljterpres, 2004. – 328 s.

2. Devterov I. V. Socializacija ljudyny u kiberprostorii: monografija / I. V. Devterov. – K.: NTUU “KPI”, 2012. – 360 s.

3. Osvitologhija: vytky naukovogho naprjamu: Monografija / Za red. V. O. Oghnev'juka; Avt. kol.: V. O. Oghnev'juk, S. O. Syssojeva, L. L. Khoruzha, I. V. Sokolova, O.M. Kuzjmenko, O. O. Moroz. – K.: VP “Edeljevs”, 2012. – 316 s.

4. Emelyn V. Vyrtualjnaja realnostj. Konspekt stajj. [Электронный ресурс] / V. Emelyn Rezhym dostupa k resursu // <http://cybor.narod.ru/virtrealnost.htm>

5. Kolovskaja A. Ynnovacyonnye obrazovateljnye processy v prostranstve socyальноj fenomenologhy postmoderna // avtoref. dys...kand. filosof. nauk: 09.00.11 [Elektronnyj resurs] / A. Ju. Kolovskaja; Moskovskij ghos. unyversytet. – M., RGH B 2005. – 20 s.

6. Kurbatov S. Dystancijna osvita jak sutnisna skladova innovacijnoj dijajlnosti suchasnoho universytetu / Serghij Kurbatov // Filofosfija osvity 1 – 2 (10) / 2011 – S. 305 – 310.

7. Карпуцкий Николай Онтология виртуальной реальности. Введение // [Электронный ресурс] / N. Карпинский / Rezhym dostupa k resursu // Томск – Сибирь. Библиотека философских работ томских авторов, 1999 // <http://tvfi.narod.ru/virtual.htm>

8. Nosov N.A. Foma Akvynskij y katehoryja vyrtualjnosty / N. A. Nosov // Vyrtualjnaja realnostj: fylosofskye y psyhologhycheskые aspekty. # 3 (24) M., 1997. – S. 83 – 84.

9. Utjuzh I.Gh. Paradyghmaljni zasady osvitnjogho prostoru : monografija / I.Gh. Utjuzh. – Zaporizhzhja: “Prosvita”, 2012. – 352 s

10. Shmydt Э. Новый цифровой мир. Как технологии меняют жизнь людей, модели бизнеса и понятие государств / Эрик Шмидт, Джаред Коэн; пер. с англ. Сергея Филина. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 368 с.

Pashkov V.V., doctor of Philosophy, associate professor, professor of chair of philosophy of Zaporozhne Regional Academy of Post-graduate Pedagogical Education (Ukraine, Zaporozhye), zoippo@mail.ru

Virtualization of Education: Priorities and Risks

This paper analyzes innovations in education. The basic contents of innovation processes are introduction of changes into the traditional formed systems, which have become widespread, and means of progressive experience. One of these processes in education has become a phenomenon of “virtual pedagogy”. Virtualization of processes in education is way beyond the innovation process, as it is treated in the literature on education. The use of information technology, including virtual training tools is associated with the solution of fundamental issues such as the methodology of science in general and philosophy of education. Thus, the article attempts to uncover one of the main mechanisms for equitable adjustment of teacher and student’s professional and living relationships both at the level of everyday behavioral practices and at the level of fundamental philosophical paradigms.

Keywords: virtual education, postmodernism, innovations, technologies, information, philosophy of education.

Пашков В.В., доктор философских наук, доцент, профессор кафедры философии, ректор Запорожского областного института последипломного педагогического образования (Украина, Запорожье), zoippo@mail.ru

Виртуализация образования: приоритеты и риски

Анализируются инновации в образовании, основным содержанием инновационных процессов является внесение изменений в традиционные, сложившиеся, ставшие массовыми системы и средства прогрессивного опыта. Одним из таких процессов в образовании стал феномен “виртуальной педагогики” Виртуализация процессов в образовании выходит за пределы инновационного процесса, как он трактуется в литературе по образованию. Использование информационных технологий, включая виртуальные обучающие средства, связано с решением кардинальных вопросов, как в методологии науки в целом, так и философии образования. И здесь постмодернизм проявляет себя с особой си-

лой. Поэтому в статье раскрывается один из основных механизмов определённой смены профессиональных, жизненных отношений педагога и ученика, как на уровне повседневных поведенческих практик, так и на уровне фундаментальных мировоззренческих парадигм.

Ключевые слова: виртуальная педагогика, постмодернизм, инновации, технологии, информатизация, философия образования.

* * *

УДК 351

Бак М.

кандидат педагогических наук (Польша),
gileya.org.ua@gmail.com

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКО–ПЕДАГОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Аналізуються моделі та напрями модернізації освіти в контексті її інформатизації; автор зосереджує увагу на концепціях західних та вітчизняних вчених; підкреслюється, що зіставлення реалій постіндустріального суспільства у формі освіти і філософських концепцій постмодернізму виявляє взаємозв'язок, адекватність між розвитком інформаційних технологій і становленням постмодерністського світогляду та освіти; стан двох знакових для постсучасної епохи феноменів – інформатизації суспільства та постмодернізму можна визначити як синергетичне взаємодія, що дає резонанс у всіх сферах культури, в тому числі й освіти.

Ключові слова: людина, освіта, культура, інформатизація, модернізація.

В умовах становлення інформаційного суспільства зростає соціальна потреба у знанні, у підвищенні рівня освіти, яка сама стає інформаційно–комунікативною системою. Проблема освіти як інформаційно–комунікативної системи з мережевою структурою та її ролі в суспільстві вимагає переосмислення вже існуючих парадигм і поглядів, активізує і розширює пошук нових адекватних філософських концепцій. Серед таких концепцій, в першу чергу, слід зазначити концепції Маршалла Маклюєна та Елвіна Тоффлера. Свої філософські погляди і культурологічну концепцію М.Маклюєн представляє в працях: “Галактика Гутенберга”, “Розуміючи медіа: продовження людини”, “Медіум – це Послання”, “Війна і мир у глобальному селі”.

М.Маклюєн вирішальним чинником процесу формування соціально–економічної системи вважає технологію, визначальний спосіб комунікації. В історії цивілізації він виділив три основні етапи: 1) первісна дописована культура з усними формами зв'язку і передачі інформації; 2) “галактика Гутенберга” – письмово–друкована культура; 3) “глобальне село” – сучасний етап, який відроджує сприйняття світу на новій електронній основі через заміщення письмово–друкарських мов спілкування радіотелевізійними і мережевими засобами масових комунікацій.

Маклюєн стверджує, що зміна технологій, створення нових технічних засобів: від алфавіту і листів до друкарського верстата, а потім і до електронних засобів комунікації, визначає зміну соціально–економічної системи. За теорією Маклюєна, ідея світу набуває нового сенсу “глобального села”, в якому нічого не можна приховати, і всі відповідальні за все. М.Маклюєн виявляє, що в сучасну епоху уся життєдіяльність сучасного суспільства здійснюється “глобальними обіймами”, які виникають у результаті “мозаїчного резонансу”: мозаїка телекомунікацій, мас–медіа та комп’ютерів дає резонансне електронне збурення, “продовжує” центральну нервову систему людини до “глобального села”. М.Маклюєн досліджує вплив інформаційно–

комунікативної системи на духовно–культурний розвиток людини. Його тезу про “розширення людини” можна трактувати як “розширення” фізичного тіла і духовних здібностей людини в результаті еволюції інформаційно–комунікативної системи, які збільшують людські можливості, масштаби її діяльності, швидкості та потужності.

“Електронне співтовариство” М.Маклюена, яке прийшло на зміну друкованим засобам комунікації, радикально перетворює усю сферу міжлюдської комунікації в напрямку злиття ізольованих один від одного індивідів, націй і рас в *єдине комунікативне співтовариство*. Воно є прообразом сучасного інформаційного суспільства або суспільства, заснованого на знанні.

Не менш істотний внесок у розвиток ідей інформаційного суспільства внесла концепція Елвіна Тоффлера, викладена в його книзі “Третя хвиля” (1). Е.Тоффлер виділяє в історії цивілізації три хвилі: *перша хвиля – аграрна* (до XVIII століття), *друга – індустріальна* (до 1950–х рр. XX ст.) і *третья – пост- або суперіндустріальна* (починаючи з 1950–х років). Е.Тоффлер вірить у реальність нових перспектив і потенціалу “третьої хвилі”: у самій серцевині руйнування і розпаду він бачить свідоцтва зародження і життя, що корелює з уявленнями теорії самоорганізації.

Е.Тоффлер зазначає тенденції створення нового інтелектуального середовища, заснованого на комп’ютерних мережах, прогнозує процеси їх самоорганізації як незалежної від людини системи. Хоча сам Е.Тоффлер не вживає термін Інтернет, але він починає науковий дискурс з проблематики Інтернету – World Wide Web – “Всесвітньої павутини”, створеної ще первинно у 1988–91 рр. в Європейській лабораторії фізики елементарних часток колективом розробників під керівництвом Робера Гальо. Елвіна Тоффлера відносять до перших пророків Інтернет–цивілізації, який сформулював загальне передчуття змін та їхніх тенденцій. З цього часу Інтернет перетворився на засіб масової комунікації, а за своєю значимістю для подальших доль цивілізації не поступається винаходу друкарського верстага Гутенберга. Завдяки йому стали можливі сучасна наука, техніка і нове сприйняття навколишнього світу, нова ментальність.

Подібного роду ситуацію сьогодні називають *постмодерністською*, а загальне передчуття змін – “*постмодерністською чутливістю*”. Сучасна культура, розлучившись з проектом модерну – найбільшою як утопією, так і реальною парадигмою розвитку європейського людства, – прийшла до *постмодернізму*.

Проект модернізму проіснував приблизно 500 років, з початку Ренесансу 1450–х рр. по 1950–і роки. Він вніс картезіанське дуалістичне мислення, класичну раціональність, структурний позитивізм у пояснення реального світу. Він вніс також структурні ієрархії у владу, морально–естетичні цінності, закони і вніс владні відносини в суспільство та його сфери: економіку, політику, освіту.

У ході вдосконалення електронної техніки і технологій відбувся бурхливий розвиток засобів масової комунікації, особливо телебачення, створення і широке поширення персональних комп’ютерів, побудова глобальних інформаційних мереж, розробка

технологій віртуальної реальності та інших технологічних інновацій. Ці досягнення докорінно змінили життя суспільства, не тільки висунувши на передній план інформаційну діяльність, тобто діяльність, пов’язану з виробництвом, споживанням, трансляцією і зберіганням інформації, але і ускладнивши й трансформували світ так, що осмислити його в рамках традиційних підходів стало досить важко.

Якісний стрибок світовідчуття, що формується в інформаційному суспільстві, і його адекватність, кореляція з основними світоглядними принципами постмодерністської філософії, деконструюють основні категорії попередньої європейської думки, вказують на необхідність їх порівняльного аналізу крізь призму світоглядних змін та їх переломленні в освіті.

Ряд дослідників вбачає генетичне споріднення між інформаційними технологіями, які створили унікальні можливості для нового бачення і сприйняття соціальної реальності на межі третього тисячоліття, і постмодерністськими концепціями, які формують специфіку відчуття цієї реальності. У першу чергу вступ культури розвинених країн в епоху постмодернізму було відзначено Ж.–Ф. Ліотаром у роботі “Стан постмодерну” (1979 р.). Він стверджує, що в міру входження суспільства в епоху, яку називають постіндустріальною, а культури – в епоху постмодерну, змінюється статус знання. Цей перехід почався, щонайменше, з кінця п’ятдесятих років, позначили Європі кінець її відновлення [2, с. 3].

Розвиток технічних засобів масової комунікації – комп’ютерної техніки, телебачення, інформатики, відеотехніки сприяли виникненню постмодернізму. Постмодернізм виник як візуальна культура в архітектурі, живопису, кінематографі. Він моделював не реальну дійсність, а “*другу дійсність*” – штучну, що представляє собою продукти інформаційних технологій: у науці – це комп’ютерні та мережеві продукти, в масовій культурі – відеокліпи, комп’ютерні ігри, в освіті – продукти дистанційних технологій. Таким чином, постмодернізм прагне створити принципово нове середовище – віртуальну реальність і спосіб відносини з нею – інтерактивність.

У зазначеній роботі, що стала класичною, французький філософ Ж.–Ф. Ліотар пов’язує вступ суспільства в постсучасний період з процесами всеохоплюючої інформатизації, які стали однією з причин зміни статусу знання і виникнення специфічного постмодерністського бачення світу. Проблема оцінки ролі і місця інформаційних технологій в сучасному суспільстві вноситься в центр уваги й інших представників постструктуралістської і постмодерністської думки, серед яких можна виділити Ж.Бодрійяра, Ж.Дельоза, Ф.Гваттарі, У.Еко, А.Крокера, Д.Кука та інших.

Сьогоднішній стан і тенденції подальшого розвитку постмодернізму дозволяють розглядати його як світогляд інформаційного суспільства. Головною відмінною рисою постмодернізму є *плюралізм*, тобто допущення одночасного співіснування різноманітних точок зору. Специфічні категорії постмодерністської філософії можуть бути використані для аналізу віртуальної реальності, інформаційних технологій, сучасного суспільства, такі як фрагментарність,

децентрація, мінливість, контекстуально, невизначеність, іронія, симуляція.

Є можливим прийти до висновку про неможливість розгляду суспільства кінця ХХ століття виключно як постіндустріального або інформаційного, тобто без урахування світоглядних і культурних трансформацій, зафіксованих в постмодерністській філософії. З метою найбільш повного відображення реалій суспільства на межі третього тисячоліття вважаємо за доцільне характеризувати його не тільки як “інформаційне”, але і як “постмодерне”. Зіставлення реалій постіндустріального суспільства у формі освіти і філософських концепцій постмодернізму виявляє взаємозв'язок, адекватність між розвитком інформаційних технологій і становленням постмодерністського світогляду та освіти. Стан двох знакових для постсучасної епохи феноменів – інформатизації суспільства та постмодернізму можна визначити як синергетичне взаємодія, що дає резонанс у всіх сферах культури, в тому числі й освіти.

Проблематика постмодерністської освіти в граничному варіанті зводиться до прагматичної проблеми легітимності, можливості перебудови освіти на постмодерністських підставах. Філософський аналіз глобальної мережі Інтернет та оцінка соціокультурних імплікацій, пов'язаних з входженням мережевих комп'ютерних технологій в життєдіяльність суспільства, починається із знаходження аналогій постмодерністських категорій і технікою і технологією інформаційного суспільства.

Європейський постмодернізм вбачає в постмодернізмі архітектурний еквівалент *гіперпосилання*, за допомогою якого в Інтернеті переходять з одного сайту на інший. *Гіпертекст* – це текст, влаштований таким чином, що він перетворюється на систему, ієрархію текстів, одночасно становлячи єдність і безліч текстів. Гіпертекст є певною подобою штучного розуму: Дослідження нерозв'язного за допомогою амальгами філософських, історичних та художніх текстів, наукових даних і вимислу, дисконтинуальних стрибків між фразами, словами, знаками, відокремленими між собою сотнями сторінок, опори на нелінгвістичні – графічні, живописні, комп'ютерні способи комунікації, виливається в певний гіпертекст – подобу штучного розуму, комп'ютерного банку даних, текстуальної машини, лабіринту значень. У його рамках філософська і літературна мови взаємопроникні, відкриті одна одній, їх схрещування утворює метамову деконструкції. Однак зникнення антиномічності, ієрархічності породжує не хаос, але нову конфігурацію філософсько-естетичного поля, чиєю домінантою стає присутність відсутності, відкритий контекст, стимулюючий гру цитатами, постмодерністські смислові і просторово-часові зміщення.

Інтернет і сам гіпертекст можна розглядати як типowo постмодерністські об'єкти. На його думку, гіпертекст як основа представлення інформації в Інтернеті виходить з розширеної моделі енциклопедії – віками відпрацьованого засобу інформаційної підтримки освіти. Спільним у гіпертексту і постмодернізму є нелінійність, нелінійна навігація по тексту. Наявність циклічних посилань у гіпертексті і відсутність ієрархії (дерева в термінах теорії графів) робить його об'єктом постмодернізму, як і будь-яку правильно побудовану

друковану енциклопедію. А ієрархічно побудований гіпертекст з ієрархічною структурою посилань можна вважати класичною варіацією лінійного тексту.

Гіпертекст пов'язаний з проблемами тексту, реальності, віртуальної реальності, оскільки він являє собою нелінійний лабіринт, своєрідну картину світу. Увійшовши один раз, вийти з нього, важче, ніж може здатися на перший погляд. Причому можлива багатоваріантність траєкторій дій, множинність сценаріїв прочитання, пізнання. Читати такий текст можна по-різному: від однієї статті до іншої, у міру потреби, ігноруючи гіпертекстові посилання; читати статті поспіль, справляючись із відсиленнями; нарешті, пуститися в гіпертекстове плавання, тобто від одного відсилення переходити до іншого. Вже звідси випливає можливість іншої освіти, в якій простежується ланцюжок від гіпертексту до віртуальної реальності і змінених станів свідомості, психоаналізу, сновидіння, від сновидіння до проблеми індивідуальної мови, від неї до аналітичної філософії в цілому, від неї до теорії мовленнєвих актів, звідти до прагматики, до семіотики, мотивного аналізу, до інтертексту і знову гіпертексту.

Зміни, які відбуваються останнім часом, прагнення найбільш адекватно описати реальність минулого ХХ століття, і нинішнього ХХІ століття зумовлює звернення до засобів постмодерністської філософії. Саме вона відображає специфічний постмодерністський світогляд, характерний для входження людства в якісно нову фазу свого розвитку.

У центр сучасної філософії постмодернізм поставив *нелінійність мислення*. Вона постає як сукупність комунікативних актів, як дискурс. Той же самий *нелінійний* (багато дослідників називають його “постмодерністським”) спосіб думки виявився співзвучним глобальним інформаційним технологіям. Саме комп'ютер та Інтернет стали найбільш помітними змінами, які відбулися в останні десятиліття, справжнім втіленням досягнень суспільства на межі другого тисячоліття. Електронні форми комунікації, нові форми роботи з текстами в електронному вигляді, такі як інтертекстуальність, дискурс – це невід'ємні складові глобальної інформаційної мережі.

Глобальна мережа, віртуальний простір проникають і в систему освіти. Дистанційна освіта, віртуальні університети, спілкування з викладачами та іншими членами навчального співтовариства по електронній мережі, по електронній пошті міцно увійшли в наше життя, але не ще не отримали належного осмислення у філософському просторі освітньої думки.

Зазвичай в історії науки виділяють декілька стилів мислення: класичний, некласичний і постнекласичний. Класичний спосіб думки постає лінійним ланцюжком міркувань, як в евклідової геометрії. Таке мислення й досі панує в сучасній освіті. Учень – це пасивна сторона педагогічних відносин.

Некласичний спосіб мислення в науці акцентує відносини “об'єкт–суб'єкт”, в освіті – розглядає освітній процес як педагогічне відношення, як діалог між учителем і учнями, як комунікацію між всіма учасниками педагогічного процесу. Таким чином, для некласичної освіти на передній план виступає комунікативний чинник, в якому головними є комунікативні акти вчителя до активної позиції всіх

учасників комунікації, можливості обліку їхніх прагнень, бажань, орієнтацій.

Постмодерністський спосіб мислення і глобальні інформаційні технології не просто співзвучні, а перебувають у стані резонансу, їх вплив один на одного викликає нові синергетичні ефекти різкого зростання в освіті електронних форм комунікації, нових форм роботи з текстами в електронному вигляді, зокрема, до інтертекстуальності, до дискурсу в рамках глобальної інформаційної мережі.

Постмодерністське трактування освіти неможливе без аналізу в контексті постмодерністських змін, які відбулися у науці, в філософії, суспільстві. Об'єднуючим і зближуючим їх фактором є радикальна зміна трактування мислення. Якщо класичний спосіб мислення – лінійний, то нове мислення – нелінійне з нелінійною організацією актів міркування, дискурсом з новим трактуванням смислопокладання і смислоосягнення.

Таким чином, позитивне ставлення до постмодерністського проекту освіти презентує його у вигляді простору становлення нових відносин резонансу між наукою, освітою і філософією, як простір, що дозволяє вибудовувати кардинально інший постмодерністський тип комунікації, як засіб перепрограмування усього суспільства на нових нелінійних засадах.

Сучасна модель освіти створюється у спільній синергетичній взаємодії різних сфер культури та різних способів освоєння світу (науковому, художньому, філософському, релігійному), народжуючи нове синергетичне бачення світу, засноване на його багатомірності, на принципах ймовірнісного детермінізму, самоорганізації і складної ієрархічності.

Освіта, критично сприйнявши постмодерністські теорії, повинна увійти у постмодерн, випробувати постмодерністську метаморфозу і рухатися далі в полі *інтердисциплінарних дискурсів* по третій стратегії конструювання філософії наукової освіти. Цей варіант стратегії ґрунтується на постнекласичній науці, в першу чергу на теорії самоорганізації, теорії дисипативних структур, синергетиці, автопоезисі. Результатом такого руху повинно бути становлення свого роду наукової філософії, відповідної духові і викликам сучасного нелінійного світу і сучасним вимогам суспільства “економіки цінностей без грошей” (Е.Тоффлер) [3, с. 89].

На наш погляд, Україна пора починати глобальну орієнтацію своєї політики не лише в економічній та соціальній сферах, а й в системі освіти. Для цього наперед потрібно створити відкрите суспільство з механізмами, що забезпечують необхідну для нової економіки гнучкість до змін, і викликам, які вони роблять суспільству. Не можна розраховувати на процвітання, якщо якогось одного скандалу досить для того, щоб протидіяти розвитку Інтернету, обмежувати його використання в глобальному просторі і т.п.

У нас не втомлюються ремствувати на нестачу сировинних ресурсів. Іноді починаються розпачливі спроби розширити видобуток нафти, газу, золота і т.п., що не може привести до подолання кризових явищ і, тим більше, повернути країну до числа розвинених держав. При цьому забувають, що нині стратегічною сировиною

стала інформація перш за все у науково-технічному розумінні. У США, наприклад, у сфері цифрової економіки створюється все ще 8% ВВП, але вона дає 35% всього економічного приросту за останні роки. А зниження цін на комп'ютери викликає зниження інфляції принаймні на відсоток щороку. Європейський Союз, вступ до якого Україна проголосила стратегічною метою, поставив завдання створити найбільш ефективну і конкурентоспроможну в світі економіку, що опирається на науку.

Якщо ставити завдання переходу до економіки, де домінує інформація, – а тільки таке завдання варто ставити сьогодні, – то мусимо виходити з того, що універсальним ключем у такому суспільстві є знання й освіта. Для України був традиційно характерним високий рівень розвитку науково-технічного прогресу й освіти за слабого використання наявних досягнень. Але протягом останніх 10–15 років у цій сфері ситуація погіршувалася: відтік кращих кадрів за кордон і в бізнес, зниження фінансування наукових досліджень і освіти, низька затребуваність молодих фахівців та наукових розробок на практиці. Виходить, що сфера науки й освіти працюють ніби самі на себе.

Сьогодні головне для України – радикально (ще точніше – революційно) змінити стратегію розвитку не лише економіки, а й освіти. Її треба цілком переорієнтувати на нові рейки. Інформатизація освіти як така, що може успішно функціонувати у глобальному середовищі лише на продукуванні та використанні нових знань, повинна стати українською системою стратегічного мислення й активності нації. При цьому варто врахувати загальноєвропейські причини відставання від США, які в Україні набагато сильніше. Саме за високого рівня професійної підготовки еліт має місце брак “носія змін”: підприємливості, сміливості у відкиданні старого і переходу до нового, здатність до швидкого перекидання капіталів із секторів з низькою продуктивністю, своєчасного використання умов для створення нових фірм, схильних до досліджень та розвитку і швидко переростають у великі (нині вже просто малий бізнес не є найпрогресивнішим). Саме відсутність такого “носія змін” у суспільстві призвела до занепаду комунізму і не дозволяє скористатися потенціалом незалежної України.

Розробка національної моделі формування нової інформатизованої освіти в Україні не може не врахувати досвід розвинених країн, особливо США, Японії, а також ЄС. Без цього неможливо хоча б тому, що інформація знань в освіті може функціонувати тільки в несуперечливої міжнародному середовищі. Але не менше значення має аналіз досягнень нових індустріальних країн, успіхи яких щодо включення до інформатизованої освіти визнав світ, – Тайваня, Сінгапуру та Південної Кореї.

Вступ людства в епоху глобальної інформатизації освіти є для України другим (після здобуття незалежності) унікальним доленосним шансом у новітній історії виграти конкурентну боротьбу за побудову національної економіки, що відповідає європейській цивілізації. Це вимагає надзвичайного напруження людських сил і всіх наявних ресурсів, а також включення до мережі суспільств, освіти і

економік, які визнали науку й освіту за вирішальний фактор свого зростання.

Список використаних джерел

1. Тоффлер Э. Третья волна. – М.: АСТ, 1999. – 784 с.
2. Lyotard J.-F. La condition postmoderne: Rapport sur le savoir. – P.: PUF, 1979. – 109 p.
3. Toffler A. The Adaptive Corporation. – Aldershot: Gower, 1985. – 194 p.

References

1. Toffler Je. Tret'ja volna. – M.: AST, 1999. – 784 s.
2. Lyotard J.-F. La condition postmoderne: Rapport sur le savoir. – P.: PUF, 1979. – 109 p.
3. Toffler A. The Adaptive Corporation. – Aldershot: Gower, 1985. – 194 p.

Bak M., Ph.D. (Poland), gileya.org.ua@gmail.com

Information of education as a subject of philosophical and pedagogical discourse

Analyzes the model and directions of modernization of education in the context of its information; the author focuses on the concepts of native and foreign scientists; emphasizes that comparison realities of postindustrial society in the form of education and philosophical concepts of postmodernism shows the relationship, the adequacy between the development of information technology and the emergence of postmodern philosophy and education; two iconic status for the postmodern era phenomena – information society and postmodernism can be defined as synergy, gives resonance in all the spheres of culture, including education.

Keywords: people, education, culture, information, modernization.

Бак М., кандидат педагогических наук (Польша), gileya.org.ua@gmail.com

Информатизация образования как предмет философско-педагогического дискурса

Анализируются модели и направления модернизации образования в контексте ее информатизации; автор сосредоточивает внимание на концепциях западных и отечественных ученых; подчеркивается, что сопоставление реальных постиндустриального общества в форме образования и философских концепций постмодернизма проявляет взаимосвязь, адекватность между развитием информационных технологий и становлением постмодернистского мировоззрения и образования; состояние двух знаковых для постсовременной эпохи феноменов – информатизации общества и постмодернизма можно определить как синергетическое взаимодействие, дает резонанс во всех сферах культуры, в том числе и образования.

Ключевые слова: человек, образование, культура, информатизация, модернизация.

* * *

УДК 378.09:37(4)

Ковальчук Н. Д.
доктор філософських наук, професор кафедри
філософії, Київський університет ім. Бориса Грінченка
(Україна, Київ), natalia.kovalczuk@gmail.com

ЄВРОПЕЙСЬКА ОСВІТА КИЄВО–МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ В КОНТЕКСТІ МЕТАІСТОРІЇ

Розглядається духовна і освітня діяльність Києво–Могилянської академії в контексті метаісторії крізь призму основних архетипів української культури: архетип слова, архетип етичної цінності вільної особистості, архетип софійності та архетип серця. Архетип слова виступає наскрізною і символічною структурою для всіх періодів української історії і набуває іпостасі меча духовного в контексті культурної та просвітницької діяльності Києво–Могилянської академії. Архетип етичної цінності вільної особистості проявився як в організаційних засадах існування самої академії так і у вихованні студентів у душі свободи та вільності. Архетип софійності був втілений не тільки в академічних розробках професорів Києво–Могилянської академії, але і став взірцем усього духовного шляху філософа Г.Сковороди. У духовній та просвітницькій діяльності Києво–Могилянській академії займає філософія серця з ідеєю внутрішньої людини, яскравим прикладом якої став Г.Сковорода.

Ключові слова: архетип української культури, архетип етичної цінності вільної особистості, архетип серця, архетип слова, архетип софійності, Києво–Могилянська академія, метаісторія.

Відродження України та її історичної місії у світі пов'язане, передусім, з вирішенням однієї з основних

проблем а саме реформування системи освіти та підвищення її якості до найкращих зразків світової та європейської освіти. Крім того, як свідчить історія, вихід з кризи будь якої нації в будь-який час висуває на перше місце чинник культури та освіти. Тому такого фундаментального значення набуває культурний проект майбутньоготворення України, в якому освіта високого гатунку постає як складова української національної ідеї. Реформа в галузі освіти як шлях до національного відродження України потребує врахування не тільки освітнього досвіду у світовому контексті, а й залучення духовних традицій свого народу. Тому у цьому контексті духовний та освітній досвід Києво–Могилянської академії, як видатного центру українського просвітництва визнаного у провідних навчальних Європи в добу українського бароко має для нас велике значення. Цими обставинами і визначається актуальність зазначеної теми.

Києво–Могилянська академія розглядається в соціокультурному та освітньому аспектах у праці І.Драча; С.Кримського; М.Поповича “Григорій Сковорода”. В.М. Нічик написала цикл робіт присвячених різним аспектам діяльності Києво–Могилянської академії. Історичний нарис розвитку Києво–Могилянської присвячені дослідження Хижняк З.І. В.С. Горський в “Історія української філософії” аналізує роль Києво–Могилянської в контексті історії української філософської думки. Але на нашу думку надзвичайно важливим і актуальним є дослідження Києво–Могилянської академії як центру духовності та високої освіти в контексті метаісторії. Метаісторія, тобто розглядання історії у вимірах вічності у проекції по відношенню до Києво–Могилянської академії дає нам можливість розглянути такі досягнення цього навчального закладу, які відходять з під влади часу і розглядаються в контексті архетипів української культури як наскрізних інваріантних структур.

Мета цієї статті полягає в тому, щоб розглянути культурну та освітню діяльність Києво–Могилянської академії в контексті архетипів української культури. Для вирішення цієї мети необхідно розв'язати наступні завдання: по–перше, показати яким чином архетип слова впливав на виконання високої місії Києво–Могилянської академії; по–друге, розглянути як архетип етичної цінності вільної особистості проявився в організаційній та навчальній діяльності Києво–Могилянської академії; по–третє, показати проекцію архетипу софійності на культурно–просвітницьку діяльність Києво–Могилянської академії; по–четверте, розкрити зміст архетипу серця в контексті філософської концепції Г.Сковороди.

Одним із найважливіших архетипів української культури є архетип слова, який виступає наскрізною і символічною структурою для всіх періодів української історії. У контексті культурної та просвітницької діяльності Києво–Могилянської академії архетип слова набуває іпостасі меча духовного. Автор відомих книг–проповідей “Меч духовний” та “Слова труб проповідних” Лазар Баранович стверджував більшу ефективність меча духовного порівняно з козацькою шаблою. А Феофан Прокопович у своїх лекціях проголошував: “Стріли, мечі, тарани та інші види зброї можуть мати владу над тілом, можуть підірвати мури,